

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Андрій ЗАГОРОДНІЙ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО Й ЕКСПЕРТА ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	77
Iordan KIURKCIU, Svetlana COTOROBAL, Ana-Maria CÎȘLEANU ROLUL EXPERTULUI JUDICIAR ÎN COMBATETEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....	80
Юлія КОМАР ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	85
Остап КУДЛАТИЙ ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ ОРГАНІЗОВАНОГО ХАРАКТЕРУ.....	89
Назар ЛИСЯК ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОНЛАЙН-ШАХРАЙСТВА.....	93
Mădălina Elena MASCARELL DIMENSIUNEA EPISTEMOLOGICĂ A EXPERTIZEI ÎN INVESTIGAREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....	96
Анастасія МУРАШКО МЕРЕЖЕВИЙ ПРОФАЙЛІНГ ЯК ЗАСІБ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ.....	101
Олена САВИЦЬКА, Наталія ХОМИЧ ЕКОЛОГІЧНІ ЗЛОЧИНИ ТА СУДОВО-ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	104
Яна ПЕТРЕНКО ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННИХ ПОРУБОК ЛІСУ ЯК ПРОЯВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	108
Катерина РУБЕЦЬ МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	111
Олена САВЧУК МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПІДПИСІВ ТА ПОЧЕРКУ ПРИ ДОКУМЕНТУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ СТРУКТУР.....	115
Людмила СОН ВИДИ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ.....	119
Ксенія ТОДОРОВА ЗАСТОСУВАННЯ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІ.....	122

Савчук Олена

завідувач лабораторії почеркознавчих та технічних досліджень документів

Львівського науково – дослідного інституту судових експертиз

Міністерства юстиції України,

м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3713-4741>,

електронна адреса: o.savchuk.lndise@gmail.com

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПІДПИСІВ ТА ПОЧЕРКУ ПРИ ДОКУМЕНТУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ СТРУКТУР

У тезах розглянуто міждисциплінарні підходи до аналізу підписів і почерку у документуванні діяльності організованих злочинних структур, поєднуючи методи криміналістики, психології, нейронаук і цифрових технологій.

Ключові слова: почеркознавство, злочинність, нейронаука.

Savchuk Olena

*Head of the Handwriting and Document Technical Examination Laboratory of the Lviv
Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of
Ukraine, Lviv, Ukraine*

INTERDISCIPLINARY APPROACHES TO THE ANALYSIS OF SIGNATURE AND HANDWRITING IN DOCUMENTING THE ACTIVITIES OF ORGANIZED CRIMINAL STRUCTURES

The study explores interdisciplinary approaches to the analysis of signatures and handwriting in documenting the activities of organized criminal structures, integrating methods of forensics, psychology, neuroscience, and digital technologies

Keywords: handwriting analysis, organized crime, neuroscience.

В умовах глобалізації та інтенсивного розвитку транснаціональної організованої злочинності особливої актуальності набуває вдосконалення та ефективний розвиток методів експертного дослідження документів. Одним із важливих напрямів криміналістичних досліджень у цій сфері є почеркознавча експертиза, зокрема, дослідження підписів, коротких записів та інших рукописних текстів, які виступають носіями ідентифікаційної інформації про виконавця. Документи, пов'язані з діяльністю організованих злочинних структур (ОЗС), часто є результатом навмисної зміни почерку і підпису, виконання їх з наслідуванням, використання технічних засобів. Все це ускладнює процес ідентифікаційного та діагностичного почеркознавчого дослідження.

Проблематика ідентифікації виконавця рукописного тексту чи підпису традиційно розглядається в межах криміналістичного почеркознавства. Проте сучасний рівень розвитку науки актуалізує потребу у міждисциплінарному підході до її вивчення. Якщо класичне почеркознавство зосереджувалося переважно на аналізі суто графічної структури письмових знаків, то сучасні дослідження розглядають почерк як складний психомоторний акт. Під час письма відбувається взаємодія індивідуальних когнітивних, нейрофізіологічних та емоційних процесів [1, с.328]. Таким чином, для комплексного дослідження почеркових об'єктів та достовірної ідентифікації їх виконавця необхідна інтеграція знань і методів різних наукових галузей, зокрема, криміналістичного почеркознавства, психології, нейронаук, інформаційних технологій, статистики. Такий підхід дозволяє досліджувати об'єкти почеркознавчої експертизи не лише як сукупність суто графічних ознак, але і як відображення діяльності нервової системи, когнітивних механізмів та психоемоційного стану особи, що суттєво підвищує достовірність почеркознавчого дослідження.

У контексті протидії організованій злочинності такі міждисциплінарні дослідження набувають особливої актуальності. Оперативна та науково достовірна ідентифікація може стати ключовим доказом у справах, пов'язаних із підробленням документів, фінансовими махінаціями чи вимаганням. Використання комплексного підходу дає змогу ефективніше виявляти сліди діяльності злочинних угруповань, викривати та простежувати механізми їхньої взаємодії, взаємозв'язки між учасниками злочинних епізодів.

Сучасні методики почеркознавчого дослідження можуть бути інтегровані у ширшу систему, що дозволяє виявляти зв'язки між окремими злочинними епізодами та учасниками організованих угруповань. Поєднання традиційних криміналістичних знань із новітніми науковими стратегіями створює ефективний інструмент для виявлення, документування та нейтралізації організованої злочинної діяльності.

Почерк – це унікальний відбиток індивідуальної нейродинаміки, який зберігає стабільні характеристики навіть при зміні зовнішніх умов. Дослідження показують, що навіть при свідомій спробі змінити свій почерк людина зберігає певні інваріантні риси - характер натиску, ритм рухів, топографічні характеристики, співвідношення вертикальних і горизонтальних елементів [2, с. 1119]. Знання цих механізмів дозволяє експерту не лише фіксувати графічні ознаки, але й розуміти їх як прояви певних фізіологічних процесів: тремору, напруженості, стресу тощо. Ці аспекти особливо важливі при дослідженні рукописних текстів чи підписів, виконаних в афективних чи стресових станах; при дослідженні підписів, виконаних з наслідуванням або за наявності автопідлогу; при комплексних почеркознавчо – психологічних дослідженнях.

У кримінальних провадженнях, пов'язаних з ОЗС, психологічний компонент набуває особливого значення. Злочинці можуть виконувати підписи під примусом, у стані афекту чи стресу, або навмисно імітувати (наслідувати) почерк чи підпис

іншої особи. Такі фактори створюють «моторну деформацію», яку можливо виявити, проаналізувати та пояснити за допомогою нейромоторного аналізу.

Документи, пов'язані з діяльністю організованих злочинних структур, часто відзначаються високим рівнем конспірації: підписи можуть бути виконані різними особами-посередниками, частково навмисно змінені, відтворені технічними засобами. Для прикриття особи справжнього підписанта злочинці нерідко створюють «підписи-маскування» - спрощені, без чітких ідентифікаційно значимих ознак. У таких випадках класичні методи порівняльного аналізу доцільно доповнювати психологічними та технологічними інструментами. Наприклад, у низці фінансових розслідувань у США використовують комбінацію експертної оцінки та т.зв. статистичної моделі ймовірності збігу, що дозволяє доводити факти багаторазового виконання підписів однією особою [3, с. 31].

Нейронаукові дослідження останніх років дозволили виокремити так звані *stability regions* — стабільні ділянки підпису, які залишаються незмінними навіть за наявності навмисних змін [4, с. 106]. Виявлення таких зон дає змогу ефективніше ідентифікувати особу навіть за короткими записами чи підписами.

У практиці Європейського Союзу дедалі більшого поширення набувають методи *forensic stylometry* — аналізу лінгвістичних та власне почеркознавчих ознак письма. Цей метод набуває особливого значення у випадках, коли ОЗС використовують стандартизовані документи.

Міждисциплінарний підхід до аналізу почеркових об'єктів відкриває нові можливості для підвищення ефективності документування діяльності організованих злочинних структур. Поєднання методів почеркознавства, психології, нейронаук і цифрових технологій забезпечує комплексне бачення процесу письма та дозволяє виявляти закономірності, недоступні при традиційних підходах.

Міжнародний досвід демонструє, що розвиток стандартизованих методик, цифрових баз зразків почерку та алгоритмічних систем аналізу є перспективним напрямом удосконалення експертної практики. Водночас ключова роль залишається за фаховим експертом, який здатний інтерпретувати та уніфікувати результати комплексного дослідження у правовому контексті.

Багатопрофільний системний спосіб дослідження має великі перспективи та значну практичну цінність. Інтеграція знань з різних галузей забезпечує більш об'єктивну ідентифікацію виконавця завдяки використанню кількісних параметрів; можливість оцінки психофізіологічного стану особи під час письма, що має значення у певних криміналістичних ситуаціях (застосування тиску, погроз, при хворобі); розробку системи навчання експертів, що володіють криміналістичними, психологічними та нейрофізіологічними компетенціями; підвищення доказового статусу висновку експерта, оскільки його аргументація спирається на об'єктивні біологічні показники.

Поєднання знань, вмінь та методів різних наукових дисциплін сприятиме формуванню нової наукової моделі судового почеркознавства, зорієнтованої на

стандартизацію та сумісність із міжнародними стандартами доказової достовірності. Також інтердисциплінарність дозволить у подальшому більш гнучко реагувати на виклики цифрової доби та працювати над створенням методик дослідження електронного підпису, графічних файлів, записів за допомогою стилуса чи планшетного письма.

Таким чином, при проведенні почеркознавчої експертизи у справах, що стосуються організованих злочинних структур, найбільш доцільно застосовувати такі рівні дослідження:

- криміналістичний - власне почеркознавча ідентифікація, виявлення писемних ознак, аналіз письмово-рухових навичок;
- психологічний - аналіз мотиваційних та емоційних чинників, які впливають на варіативність письма та незвичні чинники, що впливають на почерк/підпис;
- нейромоторний - оцінка моторних інваріантів (тремор, стабільність руху, темп);
- цифровий - застосування алгоритмів машинного навчання, «комп'ютерного зору» та статистичного аналізу.

Об'єднання цих рівнів дає змогу створювати багатofакторні моделі ідентифікації, що відповідає сучасній тенденції «human + machine expertise» - співпраці судового експерта та аналітичних систем. Такий підхід відповідає вимогам доказової науки, підвищує об'єктивність експертних висновків і забезпечує новий рівень достовірності при документуванні діяльності організованих злочинних структур.

Перелік використаних джерел:

1. Eric Kandel Principles of neural science sixth edition <https://www.yumpu.com/en/document/view/65627020/free-download-pdf-principles-of-neural-science-6th-edition>.
2. Sita, J., Found, B., & Rogers, D. Forensic Handwriting Examiners' Expertise for Signature Comparison. Journal of Forensic Sciences, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12353558>.
3. Hicklin, A., Eisenhart, L., Richetelli, N. et al. (2022). Accuracy and reliability of forensic handwriting comparisons. Proceedings of the National Academy of Sciences. <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2119944119>.
4. Rothwell, R., Patel, S., & Khan, M. (2023). Neuroscientific Insights into Handwriting Dynamics and Identity Verification. Frontiers in Human Neuroscience <https://www.mbfbioscience.com/products/neuroinfo>.